

Pohjolasta tulee maailman kestävin ja integroitunein alue

Ehdotus toimintasuunnitelmaksi 2021–2024

Sisältö

Johdanto.....	4
Vihreä Pohjola	5
Kilpailukykyinen Pohjola.....	12
Sosiaalisesti kestävä Pohjola	18
Kuinka vahvistamme pohjoismaista yhteistyötä painopistealueilla	25

Johdanto

Pohjolasta tulee maailman kestävin ja integroitunein alue vuoteen 2030 mennessä.

Tämä on Pohjoismaiden ministerineuvoston elokuussa 2019 hyväksymän vision ydin.

Koronavirus toi koko maailmalle ja Pohjolalle uudet haasteet, mikä on otettu huomioon kaikilla osa-alueilla. Pohjoismaisella yhteistyöllä on merkittävä rooli talouden elvyttämisessä siten, että se on ympäristön kannalta ja sosiaalisesti kestävä. Pohjoismaisella yhteistyöllä edistetään siirtymistä vihreään talouteen ja tehostetaan yhteiskunnan varautumiseen liittyvää kokemustenvaihtoa.

Pohjoismaiden ministerineuvoston vision toteuttamiseksi priorisoidaan kolmea strategista painopistealuetta seuraavien neljän vuoden aikana: [vihreä Pohjola, kilpailukykyinen Pohjola ja sosiaalisesti kestävä Pohjola](#).

Pariisin sopimus ja Agenda 2030 antavat suunnan työlle, jossa Pohjoismaiden on syytä toimia muuta maailmaa tavoitteellisemmin ja nopeammin.

Jotta tässä onnistuttaisiin, kaikki alakohtaiset ministerineuvostot, pohjoismaiset laitokset ja Pohjoismaiden neuvosto on osallistettu työhön ja niiltä on pyydetty konkreettisia ehdotuksia

hankkeiksi ja priorisoinneiksi. Pohjoismaiden kansalaisyhteiskuntaa ja elinkeinoelämää on myös kuunneltu enemmän kuin koskaan aiemmin.

Työn tuloksena on laadittu tämä toimintasuunnitelma Pohjoismaiden ministerineuvoston työlle seuraavalle nelivuotiskaudelle.

Toimintasuunnitelmassa on 12 strategiaan priorisointeihin liittyvää tavoitetta. Toimintasuunnitelma sisältää pohjoismaisen yhteistyön tavoitteet vuoteen 2024 saakka sekä keinot niiden saavuttamiseksi:

- Tehdään poliittisia päätöksiä, jotka toimeenpannaan ja joita seurataan, jotta Pohjola kehittyy kohti maailman kestäväntä ja integroituneinta aluetta.
- Tuotetaan Pohjoismaiden tarvitsemaa ja käyttämää tietoa ja tutkimuksia.
- Tuodaan yhteen pohjoismaiset toimijat, jotka voivat oppia toisiltaan ja ymmärtää toisiaan paremmin.
- Helpotetaan pohjoismaalaisten arkea konkreettisilla toimilla.

Tavoitteet ovat korkealla, ja niiden saavuttamista seurataan jatkuvasti indikaattoreilla, joilla tarkastellaan koko Pohjolan kehitystä kohti maailman kestäväntä ja integroituneinta aluetta, Pohjoismaiden ministerineuvoston työn laaja-alaista vaikutusta sekä ministerineuvoston yksittäisten panostusten tuloksia.

Toimintasuunnitelman toteuttamisen aikana tehdään aktiivista yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan ja elinkeinoelämän kanssa. Tätä tarkoitusta varten perustetaan verkosto osallistumista varten ja järjestetään säännöllisesti julkisia kuulemisia.

Toimintasuunnitelma myös vahvistaa kestävä kehityksen, sukupuolten tasa-arvon sekä lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulman huomioimista Pohjoismaiden ministerineuvoston työssä. Sitoudumme entistä tavoitteellisemmin kestäviin ratkaisuihin ja yhteisiin arvoihin kansainvälisessä yhteistyössämme Luoteis-Venäjällä, arktisella alueella, Baltian maissa, läntisten naapureidemme kanssa sekä kaikkialla maailmassa.

Pohjoismaiden ministerineuvosto tekee visiotyöstä puolivälin tarkastelun vuonna 2022 samassa yhteydessä, kun

ensimmäinen tilanneraportti luovutetaan Pohjoismaiden pääministerille. Pohjoismaiden ministerineuvosto laatii suunnitelmien mukaan loppuraportin visiotyöstä vuonna 2024.

Vihreä Pohjola

Vihreä Pohjola

muualla maailmassa.

Haluamme yhdessä edistää yhteiskuntiemme siirtymistä vihreään talouteen sekä hiilineutraaliutta ja kestävää kierto- ja biotaloutta.

Pohjoismaiden ministerineuvoston fokusalueet vuosina 2021–2024:

- vahvistaa sellaisten ratkaisujen tutkimusta, kehittämistä ja edistämistä, jotka tukevat hiilineutraaliutta ja ilmastonmuutokseen sopeutumista liikenteen, rakentamisen, elintarvikkeiden ja energian alueilla.
- edistää biologisen monimuotoisuuden säilymistä ja Pohjolan luonto- ja merialueiden kestävää käyttöä.
- edistää kierto- ja biotaloutta, kestävää ja kilpailukykyistä tuotantoa, kestäviä elintarvikejärjestelmiä sekä resurssitehokkaita ja myrkyttömiä kiertokulkuja Pohjoismaissa.
- helpottaa pohjoismaisten kuluttajien mahdollisuuksia valita houkuttelevia ympäristö- ja ilmastoystävällisiä vaihtoehtoja panostamalla yhteistyössä kestävään kulutukseen.
- edistää kansainvälisen ympäristö- ja ilmastoyhteistyön myönteistä kehitystä, mm. tuomalla esiin pohjoismaisia vihreitä ratkaisuja

Vihreä Pohjola

Strateginen painopistealue *Vihreä Pohjola* liittyy ensisijaisesti seuraaviin Agenda 2030:n kestävä kehityksen tavoitteisiin. Se liittyy myös Pariisin sopimuksen tavoitteisiin ilmastomuutoksen torjunnassa.

[Kompletteras med logga för SDG 6.](#)

Tavoite 1

Pohjoismaiden ministerineuvosto vahvistaa tutkimusta ja kehitystä sekä ratkaisuja, jotka edistävät hiilineutraaliutta ja ilmastonmuutokseen sopeutumista, muun muassa liikenne-, rakennus-, elintarvike- ja energia-alalla.

Ilmastonmuutos on yksi ihmiskunnan suurimmista haasteista. Mikäli maat aikovat onnistua globaalien lämpenemisen pysäyttämässä Pariisin sopimuksen mukaan, tarvitaan yhteistyötä ja poliittisia priorisointeja. Pohjoismaiden pääministerit ovat hyväksyneet pohjoismaisen julkilausuman hiilineutraaliudesta, jossa todetaan, että Pohjoismaiden on ponnisteltava hiilineutraaliuden eteen sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Pohjoismaista johtajuutta tarvitaan koronapandemian jälkeisessä vihreässä elpymisessä. Pohjoismainen yhteistyö saa entistä vahvemman roolin tukiessaan pohjoismaista työtä ilmastonmuutoksen torjunnassa. Tähän tarvitaan lisäresursseja, joilla alan pohjoismaista yhteistyötä voidaan lisätä tulevina vuosina.

Vuosina 2021–2024 Pohjoismaiden ministerineuvosto

- lisää tietoa ja tutkimusta sellaisista ratkaisuista, joilla torjutaan ilmastonmuutosta ja helpotetaan nopeaa siirtymistä hiilineutraaliin Pohjolaan. Tämä koskee muun muassa vihreää siirtymää liikenne-, energia-, rakennus- ja finanssisektorilla.

E erityisellä tutkimuspanostuksella kootaan tietoa vihreästä yhteiskuntakehityksestä ja kestävästä siirtymästä. Panostus edellyttää yhteistyön vahvistamista useiden politiikan sektoreiden kesken. (1.9, 1.4 + 1.12, 4x40-erillismääräraha)

- varmistaa, että Pohjoismaissa on vuoteen 2030 mennessä maailman kilpailukykyisimmät, kestävimät, integroituneimmat, innovatiivisimmat ja käyttäjäystävällisimmät [sähkömarkkinat](#). (1.3)
- toteuttaa monia panostuksia ilmastoystävällisen [energiatekniikkaan](#), kuten uusiutuvien polttoaineiden kehittämiseen, hiilidioksidin talteenottoon, käyttöön ja varastointiin. (1.1) Lisätään tietoa tehokkaista toimista, joilla voidaan vähentää energiasektorin päästöjen ilmastovaikutuksia 90 %. (1.2)

Tavoite 1

- lisää panostuksia kestävään ja kilpailukykyiseen rakennus- ja asuntosektoriin, mikä vähentää terveys-, ympäristö- ja ilmastovaikutuksia. (1.9 ja 1.15)
- panostaa merkittävästi liikennesektorin vihreän siirtymän nopeuttamiseen mukaan lukien panostukset fossiilittomiin kuljetuksiin. Tähän sisältyy liikennealan vastuuministeriöiden yhteistyön vahvistaminen Pohjoismaiden kesken. (1.9, 1.10, 4x40-erillismääräraha).
- tuottaa tietoa kestävästä ilmastoon sopeutetusta aluesuunnittelusta, kuten liikenneväylien infrastruktuurista. Tähän sisältyy myös vahvempi pohjoismainen kuntien välinen vihreä kaupunkisuunnittelu- ja kehittämissyhteistyö.
- lisää koulutusyhteistyötä Pohjoismaiden ministerineuvoston elinikäisen oppimisen Nordplus-ohjelman avulla. Ohjelmassa keskitytään vuosina

2021–2022 oppilaiden, opiskelijoiden ja aikuisten valmentamiseen kohti vihreämpää tulevaisuutta. Vuosina 2023–2024 painopiste on sosiaalisessa kestävyudessa. (1.7)

Tavoite 2

Edistää biologisen monimuotoisuuden säilymistä ja Pohjolan luonto- ja merialueiden kestäväää käyttöä.

Luonnon monimuotoisuus on kaiken elämän edellytys planeetallamme. Toimivat ekosysteemit suojaavat satoja, kasvien pölyttymistä, merestä saatavaa ravintoa ja edistävät ilmaston vakautta. Tämä on välttämätöntä hyvinvoinnillemme ja talouden kasvulle. Pohjoismaisessa yhteistyössä lisätään nyt toimia vahvojen ekosysteemien turvaamiseksi.

Vuosina 2021–2024 Pohjoismaiden ministerineuvosto

- tukee kestävämmän luonnonresurssien hallinnoinnin kehittämistä maalla ja merellä, jotta biologisen monimuotoisuuden köyhtyminen saadaan loppumaan. Tämä tarkoittaa muun lisätiedon hankkimista siitä, kuinka luontoa voidaan suojella, säilyttää ja ennallistaa. (2.2)
- edelleenkehittää luontoon perustuvia ratkaisuja sekä biologisen monimuotoisuuden että ilmaston suojeluun. Tähän liittyvät muun muassa sellaiset ratkaisut, joilla lisätään hiilen pysyvää varastoitumista maaperään ja meriin. (2.2)

Tavoite 2

- lisää toimia, joilla kehitetään ravinnoksi ja rehuksi käytettävien viljelykasvien kestävyyttä sään ääri-ilmiöitä ja ilmastonmuutosta vastaan. Työ tehdään pääasiallisesti pohjoismaisessa geenivarakeskuksessa NordGenissä. Sen siemenvarastoa käytetään tutkimuksessa ja kehityshankkeissa kaikkialla Pohjoismaissa muun muassa uusien proteiinilähteiden kehitystyössä. (2.6)
- kehittää vesiviljelytutkimusta, johon kuuluvat kalankasvatus ja vesikasvien viljely. Tutkimuksella haetaan muun muassa ratkaisuja kestävämpään kalankasvatukseen maalla ja meressä. (1.6)

Tavoite 3

Pohjoismaiden ministerineuvosto edistää Pohjolan kierto- ja biotaloutta, kestäväää ja kilpailukykyistä tuotantoa sekä kestäviä elintarvikejärjestelmiä. Toimii resurssitehokkaasti ja estää myrkyllisten aineiden pääsy luonnon kiertokulkuun.

Pohjoismaat tarvitsevat kierto- ja biotalouden vahvistamista, jotta ne voivat toteuttaa vihreän siirtymän, saavuttaa ilmastotavoitteensa ja säilyttää biologisen monimuotoisuuden. Pohjolan tulee olla talous, jossa on monia mahdollisuuksia materiaalikäyttöön, tuotteiden kierrätykseen ja biomassan kestävään tuottamiseen. Yhteistyöllä on tuettava Pohjolan selkeää siirtymää kohti suljettuja kiertokulkuja, ja tehdä niistä myrkyttömiä ja resurssitehokkaita. Siten voimme leikata kustannuksia, luoda uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja rakentaa kestäväää tulevaisuutta.

Vuosina 2021–2024 Pohjoismaiden ministerineuvosto

- lisää tietoa ja edistää siirtymistä kohti [kiertotaloutta ja myrkyttömiä kiertokulkuja](#). Tähän sisältyvät muun muassa toimet, joilla lisätään kiertotalouden ratkaisujen tarjontaa ja kysyntää erityisesti julkisten hankintojen avulla. (3.3)
- toimii sen puolesta, että Pohjola ottaa johtoaseman [kiertotalouden, ilmastoneutraalien ja kestävien](#)

[elinkeinoelämän liiketoimintamallien](#) saralla (3.3, 3.4). Tarkoituksena on esittää toimia, joiden avulla nopeutetaan kiertotalouteen ja hiilineutraaliuteen siirtymistä esimerkiksi yritysten yhteiskuntavastuuta ja vihreää dataa koskevalla raportoinnilla.

- panostaa Pohjolan johtajuuteen [kestävän mineraalintuotannon](#) alalla (3.2). Näin halutaan varmistaa kestävä, jäljitettävä ja ilmastoneutraali mineraalintuotanto.
- toimii [maaseudun kasvun ja vihreän siirtymän](#) edistämiseksi. Tärkeintä on kyky käsitellä akuutteja ilmastonmuutokseen liittyviä kriisejä (3.9). Kyseessä on pohjoismaisen maa- ja metsätalouden sekä kalankasvatuksen ja vesiviljelyn vastustuskyvyn kasvattaminen sään ääri-ilmiöitä vastaan.

Tavoite 3

- pyrkii ehkäisemään maalta peräisin olevia päästöjä, vähentämään meriympäristön muovijätettä ja mikromuovia tukemalla panostuksia muovinkäytön vähentämiseksi kalastuksessa, meritaloudessa ja maalla. Tämä tehdään muun muassa tietopohjaa kartuttamalla ja konkreettisilla toimilla muovijätteen mereen päätyminen torjumiseksi. (3.10, 1.3)

Tavoite 4

Pohjoismaiden ministerineuvosto helpottaa pohjoismaisten kuluttajien mahdollisuuksia valita houkuttelevia ympäristö- ja ilmastoystävällisiä vaihtoehtoja panostamalla yhteistyössä kestäväan kulutukseen.

Pohjoismaiden ekologinen jalanjälki on maailman suurimpia.

Pohjoismaiden kestäättömät kulutustottumukset ovat suuri yhteinen haaste. Pohjoismaisella yhteistyöllä pyritään siihen, että Pohjoismaissa olisi helpompi noudattaa kestävää elämäntapaa, joka on samalla sekä terveellinen että ympäristöä ja ilmastoa säästävää.

Vuosina 2021–2024 Pohjoismaiden ministerineuvosto

- pyrkii helpottamaan ja nopeuttamaan kestäväan elämäntavan muuttumista osaksi tavallista elämää Pohjoismaissa. Tämä toteutetaan kestäväan elämäntapaan liittyvällä monialaisella aloitteella, jossa keskitytään tietopohjaan, toimintatapojen kehittämiseen sekä käyttäytymisen ja kulttuurin muuttumisesta tiedottamiseen. (4.5, 4 x 40-erillismääräraha)
- laatii uusia menetelmiä kulutuksen ympäristö- ja ilmastovaikutusten arviointiin. Näin tuetaan pohjoismaista työtä, jolla kehitetään parempia ratkaisuja kulutuksen aiheuttaman ympäristö- ja

ilmastovaikutuksen vähentämiseksi. (4.4)

- kehittää pohjoismaista Joutsen-ympäristömerkintää. Näin helpotetaan pohjoismaisten kuluttajien valintojen kohdistumista ympäristöä ja ilmastoa säästäviin vaihtoehtoihin. (4.4, 4.5, 4 x 40-erillismääräraha)
- toteuttaa kaikilla koulutustasoilla panostuksen kestäväan kehityksen koulutukseen. Panostuksen on tarkoitus vahvistaa opettajien yhteiskunnallista roolia sekä edistää osaamista ja valmiuksia, joilla parannetaan lasten ja nuorten edellytyksiä rakentaa tulevaisuuden kestäväa yhteiskuntaa. (4.2)

Tavoite 4

- edistää terveellistä ja kestävästä ruoankulutusta ja pohjoismaisen elintarvikesektorin innovatiivisuutta. Tämä tarkoittaa mm. työn jatkamista Uusi pohjoismainen ruoka - aloitteen parissa ja pohjoismaisten ravitsemussuositusten kehittämistä. Työllä on tarkoitus vähentää jätteen määrää käyttämällä tehokkaita ja yhtenäisiä päiväysmerkintöjä kaikkialla Pohjolassa ja kehittämällä pohjoismaisia ravitsemussuosituksia. (4.6).
- edistää ekosuunnittelua koskevien vaatimusten laatimista, mikä tarkoittaa, että tuotteilta vaaditaan jatkossa vähäistä energiankulutusta, korjattavuutta ja kierrätettävyyttä resurssienkäytön ja energiatehokkuuden vahvistamiseksi. Uusista ja paremmista energiamerkinnöistä järjestetään tiedotuskampanja. (4.1, 4:4)
- edistää vihreitä luonto- ja kulttuurikokemuksia Pohjoismaissa. Tämä toteutetaan järjestämällä vihreitä taide-, kulttuuri-, ja kulttuuriperintöpanostuksia,
- kehittämällä houkuttelevia ulkoilualueita sekä tukemalla kestävästä kulttuurimatkausta. (4.4, 4.7)
- osallistuu pohjoismaiseen ja globaalisti käytävään keskusteluun kestävästä kehityksestä ja kulutuskäyttäytymisestä. Pohjoismaisilla kulttuurilaitoksilla on tässä keskeinen rooli.

Tavoite 5

Edistää kansainvälisen ympäristö- ja ilmastoyhteistyön myönteistä kehitystä, mm. tuomalla esiin pohjoismaisia vihreitä ratkaisuja muualla maailmassa.

Nykyiset ympäristö- ja ilmastohaasteet ovat suurelta osin rajat ylittäviä, eikä niitä voida ratkaista kansallisesti tai alueellisesti, vaan siihen tarvitaan kansainvälistä yhteistyötä ja globaaleja kumppanuuksia. Jakamalla tietoa pohjoismaisista ratkaisuksista ja harjoittamalla kansainvälistä ympäristö- ja ilmastodiplomatiaa pohjoismainen ilmastoyhteistyö voi edistää huomattavasti Pariisin sopimuksen ja Agenda 2030:n kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista sekä kansainvälistä ympäristö- ja ilmastopolitiikkaa.

Vuosina 2021–2024 Pohjoismaiden ministerineuvosto

- tukee Pohjoismaiden työtä kansainvälisissä neuvotteluissa ja vaikuttaa aktiivisesti kunnianhimoisten ympäristö- ja ilmastopöytäkirjojen toimeenpanoon. (5:3) Pohjoismaat haluavat erityisesti vaikuttaa siihen, että Pariisin sopimuksen ensimmäisen globaalin tilannekatsauksen tavoitteet asetetaan korkealle. Pohjoismaat haluaa myös toimia kansainvälisesti kiirehtiäkseen globaaleja sopimuksia, joilla estetään muoviviroksen ja mikromuovin kulkeutumista

Tavoite 5

meriin. Pohjola toimii myös sen puolesta, että luonnon monimuotoisuutta koskevan säännöstön tavoitteet asetetaan korkealle ja että laaditaan uusi kemikaaleja ja jätteitä koskeva sopimus. (5.3)

- järjestää kansainvälisiä pohjoismaisia kulttuuripanostuksia markkinoidakseen pohjoismaista taidetta ja kulttuuria ja antaakseen niille näkyvyyttä. Tässä yhteydessä kiinnitetään erityisesti huomiota pohjoismaisiin kestävyteen, innovaation ja liikkuvuuteen liittyviin malleihin. (5.5)
- tukee Baltian maiden kanssa tehtävää yhteistyötä, jolla lisätään koulutusalan Nordplus-yhteistyöohjelman avulla tietoa vihreästä siirtymästä. (5.2)
- tukee alueellista ja kansainvälistä yhteistyötä Arktiksella ja Barentsin alueella erityisesti yhteiskuntakehityksessä sekä ympäristö- ja ilmastokysymyksissä.

Kilpailukykyinen Pohjola

Kilpailukykyinen Pohjola

Edistämme yhdessä Pohjolan vihreää kasvua, joka perustuu tietoon, innovaatioon, liikkuvuuteen ja digitaaliseen integraatioon.

Pohjoismaiden ministerineuvoston fokusalueet vuosina 2021–2024:

- Tukee osaamista ja innovointia sekä helpottaa vihreän, teknisen ja digitaalisen siirtymän ja kasvavan biotalouden luomien kehitysmahdollisuuksien täysimääräistä hyödyntämistä pohjoismaisissa yrityksissä.
- Kehittää valmiuksia ja hyvin toimivia työmarkkinoita, jotka vastaavat vihreän siirtymän ja digitaalisen kehityksen mukanaan tuomiin vaatimuksiin ja tukevat vapaata liikkuvuutta Pohjolassa.
- Hyödyntää digitalisaatiota ja koulutusta Pohjoismaiden välisten yhteyksien tiivistämiseksi entisestään.

Strateginen painopistealue *Kilpailukykyinen Pohjola* liittyy ensisijaisesti seuraaviin Agenda 2030:n kestävä kehityksen tavoitteisiin. Strateginen tavoite liittyy lisäksi pohjoismaiseen vapaan liikkuvuuden tavoitteeseen.

Tavoite 6

Pohjoismaiden tukee tietoa ja innovointia ja parantaa kaikkien pohjoismaisten yritysten mahdollisuuksia hyödyntää täysin vihreän talouden sekä teknologisen ja digitaalisen muutoksen ja kasvavan biotalouden tarjoamaa kehityspotentiaalia.

Pohjola on johtava alue tiedon ja innovaation alalla. Siitä huolimatta tarvitaan jatkuvaa kehittämistä, jolla varmistetaan vihreän ja digitaalisen siirtymän sujuminen. Pohjoismaisessa yhteistyössä panostetaan koulutuksen, tutkimuksen ja elinkeinoelämän vahvistamiseen sekä digitalisaation edistämiseen.

Vuosina 2021–2024 Pohjoismaiden ministerineuvosto

- auttaa vahvistamaan yhteistä tietopohjaa ja tutkimusta. Vahvistamalla koulutuksen, tutkimuksen ja innovoinnin keskinäisiä sidoksia voimme valmistaa lapsia, nuoria ja aikuisia paremmin tulevaisuuden vihreään ja digitaaliseen yhteiskuntaan. (6.2) Nordforsk-tutkimuslaitoksen tulee edistää Pohjolan maailmanlaajuisia johtoasemia tutkimuksessa ja innovoinnissa sekä tukea vihreän yhteiskuntakehityksen ja kestäväsiirtymän huippututkimusta. (6.1)
- osallistaa elinkeinoelämä entistä tiiviimmin Pohjolan vihreän siirtymän puolesta tehtävään työhön. Vahvistamalla julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksia tehostetaan työtä hiilineutraaliuden ja
- edistää kiertotalouden saavuttamiseksi.
- kehittää tietopohjaa paikallisten ratkaisujen ja älykkään erikoistumisen hyödyntämiseen, jotta vihreää siirtymää voidaan nopeuttaa. Näin saadaan tietoa siitä, kuinka harvaanasutuille seuduille luodaan kilpailukykyinen elinkeinoelämä. (6.9)
- edistää pohjoismaisten yritysten kykyä hyödyntää dataa ja digitaalista teknologiaa innovaatioihin ja älykkäisiin ratkaisuihin. Pohjola voi edistää globaalin asialistan laatimista ja edistää keskeisiä arvoja, kuten luottamusta, turvallisuutta ja digitaalisen kehityksen sopeuttamista käyttäjien tarpeisiin. Pohjoismaiden ministerineuvosto panostaa siksi useisiin toimiin, jotka tukevat digitaalisen teknologian turvallista käyttöä, esimerkkeinä 5G, tekoäly ja datapohjaiset ratkaisut. Tähän kuuluvat myös ennalta ehkäisevät toimet, joilla tunnistetaan ja pienennetään digitaalisen teknologian käyttöönoton turvallisuusriskejä. (6.16)
- edistää rajat ylittävien digitaalisten palvelujen saatavuutta Pohjoismaissa ja Baltian alueella helpottaakseen opiskelua, työntekoa ja yritystoimintaa alueella (6.14, 4x40-

erillismääräraha).

sairaalaratkaisuja. (6.8)

- johtaa pohjoismaisten tietoaaineistojen kehittämistä ja avoimen datan käyttöä painopistealueilla. Tähän sisältyy yritysten taloustietoaaineiston saatavuus kaikkialla Pohjoismaissa (6.7) ja datan jakaminen kuljetusyritysten kesken, jotta toimitusten kapasiteettia voidaan kasvattaa ja toimituksia tehostaa. (6.6). Yksi priorisoiduista alueista on terveystietojen siirtäminen Pohjoismaiden kesken nopeasti ja turvallisesti. Tästä on suurta hyötyä tutkimukselle, innovoinnille, terveyden- ja sairaanhoidolle, mikä edistää terveyttä ja hyvinvointia sekä Pohjolassa että sen ulkopuolella. (6.8, 6.10, 4x40-erillismääräraha).
- edistää tavoitetta pohjoismaisten yritysten maailmanlaajuisesta johtoasemasta biotieteissä ja terveysteknologiassa. Kunnianhimoinen tavoite saavutetaan muun muassa yhteispohjoismaisella markkinointityöllä. Yritysten tulee voida entistä helpommin kehittää pohjoismaisia

- vahvistaa Pohjolan [biotalous](#) kasvun ja vihreään talouteen siirtymisen käyttövoimana. Panostuksilla tuetaan kilpailukykyisiä biopohjaisia teollisuudenaloja, kestäväää biomassan tuotantoa ja kestäväää resurssienhallintaa. (6.13, 6.17, 4x40-erillismääräraha) Biotalousdigitalisaation vahvistaminen sisältyy panostukseen. Konkreettinen tavoite on yhdistää maa- ja metsätalouden kokeilualustat Nordic Testbed Network -aloitteessa (8.9).
- edistää Pohjoismaiden johtoasemaa [kestävän meritalouden](#) kehittämisessä. Siksi panostetaan pohjoismaisen meritalouden ja merenkulun innovoinnin ja teknisen kehityksen vahvistamiseen. (6.11 ja 4x40-erillismääräraha) Yhteistyöllä tulee vahvistaa tietopohjaa kestävästä ja resurssitehokkaasta ravinnontuotannosta meressä. Toimet liittyvät kalastusrikollisuuteen, haamukalastukseen, haitallisiin vieraslajeihin ja laajamittaiseen levänkasvatukseen.
- vahvistaa [kulttuurivaihtoa Pohjolan ja muun maailman välillä](#) ja profiloida Pohjola innovatiivisena ja luovana alueena. Kauden aikana toteutetaan Kanadassa vuonna 2022 suuri kulttuuripanostus Nordic Bridges. (6.5).
- kehittää Pohjoismaiden [matkailuelinkeino](#). Keskiössä on digitalisaatio ja innovointi, joilla vahvistetaan alan kilpailukykyä, Pohjolan profilointia kaukomarkkinoilla

samalla kun luodaan hyvät
edellytykset kestäväälle matkailulle.

Tavoite 7

Pohjoismaiden ministerineuvosto kehittää osaamista ja hyvin toimivia työmarkkinoita, jotka vastaavat vihreän talouden ja digitaalisen kehityksen asettamiin vaatimuksiin sekä tukevat vapaata liikkuvuutta Pohjoismaiden välillä.

Työmarkkinamme ovat jatkuvassa ja nopeassa muutoksessa. Vihreä siirtymä ja digitaalinen kehitys asettavat uusia vaatimuksia. Pohjoismaisella yhteistyöllä tuetaan elinikäistä oppimista, jotta näihin haasteisiin voidaan vastata. Ihmisten ja yritysten vapaata liikkuvuutta Pohjolassa edistetään luomalla edellytykset liikkumisen ja kasvun lisääntymiselle. Tässä työssä pohjoismaisella työmarkkinamallilla on tärkeä osa.

Vuosina 2021–2024 Pohjoismaiden ministerineuvosto

- edistää pohjoismaisella koulutus- ja työelämäalan yhteistyöllä kaikkien mahdollisuuksia [oppimiseen ja kehittymiseen koko eliniän ajan](#). Panostuksilla keskitytään elinikäiseen oppimiseen ja tulevaisuuden taitoihin huolehtimalla siitä, että lapset, nuoret ja aikuiset ovat valmiita kohtaamaan alati muuttuvan yhteiskunnan ja toimimaan osana sitä. (7.2, 7.4, 7.8) Aikuisten oppimisen pohjoismainen verkosto (NVL) edistää elinikäistä oppimista Pohjolassa mm. kehittämällä ja toteuttamalla strategioita. (7.3)
- työskentelee vuoropuhelua käyden työmarkkinaosapuolten kanssa [työllisyysasteen nostamiseksi](#)

Pohjoismaissa, erityisesti heikossa asemassa olevien ryhmien kohdalla. Ministerineuvosto panostaa toimiin, joilla vahvistetaan työvoiman työmarkkina-asemaa. Kaudella priorisoidaan maahanmuuttajia ja pakolaisia, nuoria, vammaisia henkilöitä ja ikääntyneitä työntekijöitä. (7.9, 4x40-erillismääräraha)

- Toteuttaa pilottihankkeen, jolla kerätään tietoa [koronakriisistä saaduista kokemuksista pohjoismaisilla työmarkkinoilla](#). Hankkeessa kerätään tietoa erilaisista strategioista, joita käytettiin toimenpiteiden, rajoitusten ja sulkemisten toteuttamiseen ja tehtyjen toimien tehosta. Hankkeessa keskitytään siihen, miten työmarkkinat voidaan vakauttaa kriisin jälkeen.
- edistää pohjoismaista [liikkuvuutta](#), mihin pohjoismainen yhteistyö perustuu. Ihmisten ja yritysten vapaata liikkuvuutta helpotetaan Pohjoismaiden ministerineuvoston toimilla, joilla poistetaan liikkuvuutta ja kasvua estäviä rajaesteitä. Pohjoismaiden ministerineuvoston rajaesteneuvoston tehtävänä on tunnistaa ja ratkaista rajaesteitä.

Tavoite 7

Yhteistyö kansallisen ja EU-lainsäädännön toimeenpanossa on tärkeä osa tätä työtä. Pyritään tunnistamaan toimenpiteitä, jotka lisäävät tiedon ja osaamisen siirtymistä Pohjoismaiden välillä, mikä edistää alueellista kasvua ja tukee yhteispohjoismaisia työmarkkinoita. Konkreettinen esimerkki tulevien vuosien tärkeimmistä asioista on pohjoismaisten ammatti- ja koulutusvätevyyksien mahdollisimman nopea ja laaja tunnustaminen muissa Pohjoismaissa. (7.5)

- tukee liikkuvuuden lisäämistä ja alueellista kasvua pohjoismaisella taide- ja kulttuuriyhteistyöllä. Panostetaan tiedon, osaamisen ja kontaktien vaihtamiseen sekä rajat ylittävien kulttuuriverkoston vahvistamiseen. Tämä tehdään pohjoismaisten kulttuurialan tukiohjelmien avulla ja kulttuurilaitosten aktiviteeteilla.
- käynnistää tutkimushankkeen, jonka tarkoituksena on ennaltaehkäistä ja torjua

seksuaalista häirintää työelämän eri aloilla. Kyseessä on ministerineuvoston panostusten seurantaan käynnistetty hanke #MeToo -kampanjan vanavedessä. (7.1)

Tavoite 8

Pohjoismaiden ministerineuvosto lähentää Pohjoismaita entisestään hyödyntämällä digitalisaatiota ja koulutusta.

Pohjoismaiden integraatio voidaan toteuttaa monella eri tavalla – mutta tässä työssä koulutus ja digitalisaatio ovat tärkeitä työkaluja. Koulutus on pitkään edistänyt pohjoismaista liikkuvuutta. Se myös lisää tietoa toisista ja auttaa ymmärtämään muita. Digitalisaatio antaa uusia mahdollisuuksia maiden välisten siteiden vahvistamiseen ja liikkuvuuden lisäämiseen entisestään maiden välillä.

Vuosina 2021–2024 Pohjoismaiden ministerineuvosto

- lisää ponnistuksia luodakseen **rajat ylittäviä digitaalisia palveluita**. Tavoitteena on, että julkisia digitaalisia palveluita voidaan käyttää kaikissa maissa siten, että yrittäminen, opiskelu ja työnteke toisessa Pohjoismaassa on helpompaa.
- lisätä **pohjoismaista opiskelijavaihtoa** siten, että aikaisempaa useampi lapsi tai nuori saa koko koulutuksensa tai osan siitä toisessa Pohjoismaassa. (8.2) Tässä yhteydessä Nordplusilla, koulutusalan pohjoismaisilla sopimuksilla ja sektorin työllä vastavuoroisten koulutusjaksojen tunnustamiseksi on tärkeä rooli. Nordplus jatkaa vuosina 2021–2024 tuhansien lasten, nuorten

ja aikuisten liikkuvuusaktiviteettien tukemista kaikkialla Pohjolassa ja Baltian maissa.

- priorisoi **koulutussektorin digitalisaatiotyötä**. Yleisiä tavoitteita ovat koulutuksen laadun ja digitaalisen osaamisen vahvistaminen kaikilla koulutustasoilla sekä uusien digitaalisten oppimismenetelmien ja työkalujen hallitseminen mm. korkea-asteen koulutuksessa. (8.1).
- kehittää **pohjoismaista tutkimusinfrastruktuuria**. Pohjoismaista osaamista vahvistaa Nordic Research Infrastructure Hub (8.4), jossa pohjoismaiset tutkimuslaitokset tekevät yhteistyötä. Näin voidaan säästää kustannuksia ja kohottaa tutkimuksen laatua. Pohjoismainen yhteistyö tukee kehittyneiden IT-työkalujen kehittämistä sekä palveluita, joilla tutkimuksen tuottavuutta lisätään. Tavoitteena on nopeuttaa sellaisten kustannustehokkaiden ja hyvien e-infrastruktuurin palveluiden kehittämistä, joita voidaan käyttää kaikkialla Pohjolassa.

Sosiaalisesti kestävä Pohjola

Sosiaalisesti kestävä Pohjola

Yhdessä edistämme osallisuutta, tasa-arvoa ja yhtenäisyyttä alueella, jossa on yhteiset arvot ja jossa vahvistetaan kulttuurivaihtoa ja hyvinvointia.

Pohjoismaiden ministerineuvoston fokusalueet vuosina 2021–2024:

- Edistää kaikkien ulottuvilla olevaa hyvää, tasa-arvoista ja turvattua terveyttä.
- Pyrkii saamaan kaikki pohjoismaalaiset mukaan vihreään siirtymään ja digitaaliseen kehitykseen, hyödyntämään siirtymän potentiaalia sekä estämään sen mukanaan tuomien yhteiskunnallisten jakolinjojen lisääntymisen.
- Antaa pohjoismaiselle kansalaisyhteiskunnalle, erityisesti lapsille ja nuorille vahvempi ääni ja osallisuus pohjoismaisessa yhteistyössä sekä lisätä heidän tietojään naapurimaiden kielistä ja kulttuureista.
- Säilyttää Pohjolassa vallitseva luottamus ja yhteenkuuluvuus, yhteiset arvot ja pohjoismainen yhtenäisyys, ja pitää sen keskiössä kulttuuri, demokratia, tasa-arvo, osallistaminen, syrjimättömyys ja sananvapaus.

Strateginen painopistealue *Sosiaalisesti kestävä Pohjola* liittyy ensisijaisesti seuraaviin Agenda 2030:n kestävä kehityksen tavoitteisiin.

Sosiaalisesti kestävä Pohjola

Tavoite 9

Pohjoismaiden ministerineuvosto edistää hyvää, tasa-arvoista ja turvallista terveyttä ja hyvinvointia Pohjolassa.

Hyvä terveys ja hyvinvointi ovat perusedellytyksiä ihmisten mahdollisuuksille käyttää kaikkia voimavarojaan ja vaikuttaa yhteiskunnan kehitykseen. Pohjoismainen hyvinvointimalli, joka takaa kaikille tasa-arvoisen pääsyn terveys- ja hyvinvointipalveluiden piiriin, on monien haasteiden edessä, ja siksi se kaipaa vaalimista ja uudistamista. Tiedolla ja kokemustenvaihdolla pohjoismainen yhteistyö voi edistää toimivia ratkaisuja. Tämä koskee erityisesti heikossa asemassa olevia ryhmiä. Priorisoinnin kohteita ovat ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen, jotka luovat edellytykset hyvälle fyysiselle ja psyykkiselle terveydelle.

Vuosina 2021–2024 Pohjoismaiden ministerineuvosto

- jatkaa pohjoismaisen hyvinvointimallin kehittämistä fokusoimalla erityisesti heikossa asemassa oleviin lapsiin, nuoriin ja aikuisiin, harvaanasutuilla alueilla tarvittaviin toimiin ja vapaaehtoisjärjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön vahvistamiseen.
- kehittää edelleen pohjoismaista **terveysalan** yhteistyötä, jotta voidaan varmistaa kaikille hyvä terveys huolimatta niistä haasteista, joita muun muassa vanheneva väestö ja koronavirus tuovat mukanaan. Terveellisten elintapojen edistäminen torjuu elämäntapasairauksia ja on ratkaisevan tärkeä hyvän ja tasa-arvoisen terveyden toteutumiseksi samalla kun terveyden- ja sairaanhoidon kuluja voidaan pienentää. Parempi kansanterveys ja mielenterveys, erityisesti lasten ja nuorten kohdalla sekä antibioottiresistenssin torjunta ovat esimerkkejä pohjoismaisen yhteistyön tärkeistä painopistealueista. Tarvitaan pohjoismaista tiedonvaihtoa, tutkimusta ja uutta ajattelua, jotta löydetään tehokkaita järjestelmiä vahvistavia panostuksia ja toimenpiteitä.

- panostaa vastatakseen haasteisiin, joita vanheneva väestö, poismuutto ja pitkät välimatkat tuovat [Pohjolan harvaanasutuille alueille](#). Pohjoismaiden ministerineuvosto pyrkii toimillaan lisäämään tietoa siitä, kuinka näissä erityisolosuhteissa luodaan hyvät edellytykset yhteiskunnalliselle osallistumiselle, hyvän terveyden ylläpitämiselle, työllistymiselle ja hyvinvointijärjestelmille. Työtä tehdään muun muassa vaihtamalla esimerkkejä hyvistä ratkaisuista Pohjoismaiden kesken. (9.4)
- edistää tehokkaampia toimia, joilla [vahvistetaan sosiaalista osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta](#) sekä parannetaan heikossa asemassa olevien lasten, nuorten ja aikuisten tyytyväisyyttä elämään. Tähän sisältyvät toimet, joilla vahvistetaan nuorten viihtymistä koulussa edistämällä terveempää suorittamiskulttuuria. (9.2, 9.3) Lisäksi Nordplus, joka kattaa koko koulutusjärjestelmän, toteuttaa vuosina 2023 ja 2024 erityisesti sosiaalisesti kestäväan Pohjolaan liittyviä hankkeita, kuten hyvä, tasa-arvoinen ja turvattu terveys ja hyvinvointi.
- integroi ja toteuttaa [kestävää kehitystä, tasa-arvoa sekä sisällyttää lasten ja nuorten näkemyksiä](#) kaikkeen Pohjoismaiden ministerineuvoston työhön (9.1, 9.5, 4x40-erillismääräraha).
- toteuttaa [LGBTI-ihmisten yhdenvertaiset mahdollisuudet, kohtelun ja oikeudet](#) Pohjolassa osana pohjoismaista yhteistyöpolitiikkaa. Panostuksiin sisältyvät tutkimus ja tietopohja, sektorienvälisen hankeyhteistyö, kansalaisyhteiskunnan pohjoismaisten verkostojen tuki, näkyvyys ja viestintä.

- panostaa [koronan](#) mukanaan tuomien haasteiden ja merkittävien seurausten kohtaamiseen sosiaali- ja terveydenhuollon alalla. (9.8) Koronan seuraukset ovat olleet erityisen vaikeat ikääntyneille ja vammaisille ihmisille sekä muille heikossa asemassa oleville ryhmille. Yhteiskuntamme on osoittautunut aikaisemmin luultua haavoittuvammaksi. Siksi on erityisen tärkeää keskittyä kriisin sosiaaliin seurauksiin. Enemmän tietoa tästä sekä toimista, joilla Pohjoismaat ovat pyrkineet torjumaan kielteisiä vaikutuksia, ovat pohjoismaisen yhteistyön ytimessä.
- pyrkii työllään parantamaan terveydenhoidon varautumista, jossa *covid-19-taudista opitaan uutta [tulevia kriisejä](#)* varten, joita voivat ollat pandemiat *tai muut terveyskriisit*. Yhteistyö koskee huoltovarmuutta sekä elintarvikkeiden ja lääkkeiden turvattua tuotantoa jakelua (9.10). Pohjoismainen lääkealan työryhmä työstää jatkossakin varautumiseen liittyviä kysymyksiä rokotusten ja lääkkeiden hankinnassa.
- edistää yhteiskuntaturvallisuuteen liittyvää pohjoismaista yhteistyötä meneillään olevan koronakriisin takia. NordForskin piirissä tehtävässä pohjoismaisessa yhteiskuntaturvallisuuden

tutkimusohjelmassa lisätään tutkimukseen perustuvaa tietoa koronakriisin käsittelystä, analysoidaan tehtyjen toimenpiteiden vaikuttavuutta, vertaillaan toimenpiteitä ja jaetaan kokemuksia kaikkialla Pohjolassa. (9.6)

- tehdään yhteistyötä Yksi terveys -aloitteen puitteissa, jotta voidaan parantaa Pohjoismaiden lääkehuoltoa sekä vähentää antibioottien käyttöä kansainvälisesti. Pohjoismaat voivat yhdessä sopeuttaa elintarvikeviranomaisten työtä niihin muutoksiin, joita koronakriisin voi odottaa tuovan mukanaan.

Tavoite 10

Pohjoismaiden ministerineuvosto pyrkii osallistamaan kaikki Pohjoismaiden asukkaat vihreään talouteen ja digitaaliseen kehitykseen, hyödyntämään niiden sisältämä potentiaali ja ehkäisemään yhteiskunnan eriarvoisuuden lisääntymistä muutoksen seurauksena.

Yhdenvertainen yhteiskunta rakentuu periaatteelle kaikkien yhtäläisistä oikeuksista ja mahdollisuuksista riippumatta esim. sukupuolesta, etnisestä taustasta, uskonnosta, vammaisuudesta, iästä tai muusta asemasta. Tasa-arvo on yhteiskunnan osallistavan siirtymän edellytys. Pohjoismaisen yhteistyön tulee toimia sellaisen yhteiskunnan puolesta, jossa ketään ei jätetä ulkopuolelle kehityksessä kohti kestävää yhteiskuntaa.

Vuosina 2021–2024 Pohjoismaiden ministerineuvosto

- edistää **sosiaalisesti kestävä** vihreää siirtymää, joka ei kasvata eriarvoisuutta pohjoismaisissa yhteiskunnissa. Työn tavoitteena on torjua sosioekonomisia, kulttuurisia ja maantieteellisiä haasteita, jotka liittyvät vihreään siirtymään.
- edistää **kaikkien Pohjolan alueiden** osallisuutta vihreään siirtymään. Kartoitusten ja kokemustenvaihdon on tarkoitus torjua yhteiskunnallisten haasteiden yliesiintyvyyttä tietyillä alueilla. (10.5) Toimet kohdistuvat niin kaupunki- kuin maaseutualueisiin.
- edistää siirtymistä ilmastoneutraaliin talouteen rinnakkain **kestävän talouskasvun** kanssa uuden tutkimuksen tuella. Siirtymän ei tule myöskään kasvattaa eroja esimerkiksi kaupunkien ja maaseudun välillä. (10.8, 4x40-erillismääräraha).
- antaa pohjoismaista tukea **LGBTI- ja tasa-arvoalalle** sellaisten hankkeiden toteuttamiseen, joilla torjutaan työmarkkinoilla esiintyvää syrjintää ja sukupuoleen perustuvaa erottelua.
- edistää tasa-arvoista, osallistavaa ja kaikkien ulottuvilla olevaa **taide- ja kulttuurielämää** Pohjolassa muun muassa pohjoismaisten kulttuurilaitosten tuella.

Tavoite 10

- selvittää kuinka [energiasektorilla](#) voidaan siirtyä vihreään talouteen horjuttamatta yhteiskunnallista tasapainoa. (10.1). Hankkeen tuloksena alalle odotetaan muun muassa parempaa analyysikapasiteettia ja tutkimusta siitä, kuinka energiasektorilla työskentelevien naisten määrää voitaisiin lisätä. (10.1)
  - vahvistaa ja laajentaa pohjoismaista johtajuutta yhteiskunnan toimintojen digitalisointiin liittyvän luottamuksen ja vastuullisuuden saralla sekä EU:ssa että maailmanlaajuisesti. Tavoitteena on luoda kestävä, oikeudenmukainen ja osallistava käytäntö, jolla kehitetään [luotettavia digitaalisia ratkaisuja](#) avoimuuden ja datan turvalliseen käyttöön.
  - toteuttaa toimia hyvinvointipalvelujen tasa-arvoisen saatavuuden varmistamiseksi kaikkialla Pohjoismaissa, jotta vahvistetaan aluekehitystä ja vähennetään osattomuutta.
- Pohjoismainen panostus tehdään hoidon ja hoivan uudelleenjärjestelyyn siten, että hyödynnetään [digitaalisia ratkaisuja ja tarjotaan etähoitoa ja -hoivaa](#), edistetään innovaatioita ja vähennetään ilmastovaikutuksia. (10.10, 4x40-erillismääräraha)
- luo uusia työkaluja kokemustenvaihdolla ja uusien menetelmien kehittämällä ja tavoittaa niillä valtaosan pohjoismaisista kuluttajista ja tekee [terveelliset ja ilmastoystävälliset ruokavaihtoehdot](#) kaikille houkutteleviksi. (10.11).
  - kehittää yhteispohjoismaisia väestön medialukutaidon indikaattoreita kaikissa Pohjoismaissa. Tarkoituksena on vahvistaa ihmisten tietoista mediankäyttöä ja [lisätä kykyä torjua disinformaatiota ja propagandaa](#). (10.9, 4x40-erillismääräraha).

Tavoite 11

Pohjoismaiden ministerineuvosto antaa Pohjoismaiden kansalaisyhteiskunnalle, erityisesti lapsille ja nuorille, vahvemman äänen ja osallisuuden pohjoismaisessa yhteistyössä, ja lisää heidän tietojaan naapurimaiden kielistä ja kulttuureista.

Pohjoismaiden asukkaiden on koettava, että pohjoismainen yhteistyö on heitä varten ja että siitä on hyötyä. Kieli- ja kulttuuripanostukset ovat tärkeitä työkaluja, joilla luodaan integroitunut alue ja kulttuurinen yhteisö. Lapset ja nuoret ovat priorisoitu kohderyhmä, sillä vision toteuttaminen edellyttää lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisäämistä. Samalla on lisättävä heidän mahdollisuuksiaan käyttä oikeuksiaan ja tulla kuulluksi. Pohjoismaisella yhteistyöllä on vahvistettava yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan kanssa sekä suunniteltava ja toteutettava enemmän hankkeita yhdessä lasten ja nuorten kanssa.

Vuosina 2021–2024 Pohjoismaiden ministerineuvosto

- pyrkii tukemaan kansalaisyhteiskuntaa ja osallistamaan sen visiotyöhön. Pohjoismaista kansalaisyhteiskuntaa tuetaan rajat ylittävien suhteiden luomisessa ja se osallistetaan jatkuvasti Pohjoismaiden ministerineuvoston työhön.
- antaa lapsille ja nuorille selkeämmän äänen ja enemmän

vaikutusmahdollisuuksia pohjoismaiseen yhteistyöhön. Pohjoismainen lapsi- ja nuorisoyhteistyön komitea (NORDBUK) tekee aktiivista työtä kansalaisyhteiskunnan nuorten parissa ja tukee lasten ja nuorten omia mahdollisuuksia osallistua, järjestäytyä ja saada vaikutusvaltaa Pohjolassa.

- edistää kielten ja kulttuurien ymmärtämistä, mikä on tärkeää Pohjolan kokemiseksi yhtenäisenä. Kielten ja kulttuurin ymmärtäminen on tärkeää myös silloin, kun halutaan lisätä kiinnostusta ja motivaatiota opiskeluun tai työskentelyyn naapurimaassa. Pohjoismaiden ministerineuvosto tukee sekä liikkuvuuteen että kielialaan tehtäviä panostuksia. Pohjoismaiden ministerineuvoston Nordplus-ohjelmasta tuetaan elinikäistä oppimista, liikkuvuutta, verkostoja ja luokkavaihtoja kieliin keskittyen.

Tavoite 11

Lisäksi Nordplus antaa tukea tuhansille pohjoismaisille lapsille, nuorille ja aikuisille liikkuvuutta edistäviin aktiviteetteihin. (11.2, 11.3). Toinen tärkeä tukiohjelma on Volt, josta tuetaan kulttuuri- ja kielihankkeita, jotka lisäävät lasten lukuintoa ja vahvistavat lasten kiinnostusta pohjoismaiseen kirjallisuuteen ja kieliin. (11.1, 11.5 – 4x40-erillismääräraha).

- toteuttaa aktiviteetteja, joilla kohennetaan lasten ja nuorten ruotsin, norjan ja tanskan ymmärtämistä puolin ja toisin. Tähän sisältyvät nuorisohuippukokoukset ja konferenssit sekä opiskelijoille ja opettajille tarjottavat kurssit. (11.3)
- priorisoi panostuksia, joiden avulla pohjoismaiset lapset ja nuoret voivat oppia tuntemaan naapurimaiden kulttuuria, muun muassa pohjoismaisten kulttuurilaitosten avulla. Kulttuurialan tukiohjelmien tulee edistää taiteen ja kulttuurin luomista ja siitä kertomista pohjoismaisten lasten ja nuorten suulla ja yhdessä heidän kanssaan. (11.6).

Tavoite 12

Pohjoismaiden ministerineuvosto säilyttää Pohjolassa vallitsevaa luottamusta ja yhteenkuuluvuutta, yhteisiä arvoja ja pohjoismaista yhtenäisyyttä ja pitää sen keskiössä kulttuuria, demokratiaa, tasa-arvoa, osallistamista, syrjimättömyyttä ja sananvapausta.

Yhteispohjoismaiset arvot ja yhteinen kulttuuri tukevat demokratiaa, luottamusta ja sitä kautta pohjoismaista yhteenkuuluvuutta.

Vuosina 2021–2024 Pohjoismaiden ministerineuvosto

- edistää demokratian, osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden vahvistamista pohjoismaisten koulujen koulutustehtävässä. Tavoitteena on edistää koulutussektorin kykyä kohdata yhteiskunnalliset haasteet **demokraattisin keinoin ja edistää aktiivista demokraattista kansalaisuutta sekä kriittistä ajattelua lasten ja nuorten parissa.** (1.7, 12.1, 12.2, 12.7, 4x40-erillismääräraha).
- toteuttaa hanke **LGBTI-lasten ja -nuorten tyytyväisyydestä elämään ja hyvinvoinnista.** Keskiössä ovat etenkin kokemustenvaihto ja osaamisen kartuttaminen koulussa ja opetussektorilla, jotta kaikille lapsille ja nuorille voidaan antaa samat edellytykset koulussa viihtymiseen riippumatta sukupuolesta, sukupuolisesta suuntautumisesta tai sukupuoli-

identiteetistä.

- toimii sen puolesta, että **pohjoismainen kulttuuriyhteistyö** tarkoittaa luottamuksen, ymmärtämisen ja yhteisöllisyyden rakentamista yhteisillä kulttuurikokemuksilla. Kulttuurialalla toteutettavat lukuisat aloitteet ja yhteistyöhankkeet sekä maiden ja kulttuurien rajat ylittävät panostukset ovat ratkaisevan tärkeitä pohjoismaiselle yhteenkuuluvuudelle. (12.11).
- tukee Pohjoismaiden kansallista **kotouttamispolitiikkaa** kokemustenvaihdon ja tutkimustiedon avulla. Tavoitteena on helpottaa pakolaisten ja siirtolaisten mahdollisuuksia tulla yhteiskunnan aktiivisiksi jäseniksi.

Tavoite 12

- toteuttaa panostuksia, joilla saavutetaan **biotalouden alalla parempi sukupuolten välinen tasapaino**. Nuoret on osallistettava aiempaa enemmän. Biotalousella on suuri merkitys harvaanasutuille alueille, joilla on usein väestönkehitykseen liittyviä haasteita.
- edistää tutkimusta **ääriliikkeiden** synnyn estämisestä. Tarkoituksena on vähentää uusien jäsenten rekrytointia Pohjolan ääriliikkeisiin ja siten vahvistaa yhteiskuntaturvallisuutta. (12.3)
- syventää **pohjoismaista poliisiyhteistyötä** rikosten selvityksasteen nostamiseksi. (12.4). Pitemmällä aikavälillä rajat ylittävän törkeän rikollisuuden määrän tulee laskea.
- käynnistää selvityksen, jonka avulla vahvistetaan yksittäisten ihmisten ja viranomaisten **oikeusvarmuuden** toteutuminen kun julkinen sektori digitalisoidaan. Tarkoituksena on luoda ja ylläpitää yksittäisten ihmisten keskinäistä luottamusta samoin kuin

luottamusta ihmisten ja viranomaisten välillä. (12.8, 4x40-erillismääräraha).

Miten voimme vahvistaa pohjoismaista yhteistyötä painopistealueilla

Huomio konkreettisiin tuloksiin

Pohjoismaiden ministerineuvosto seuraa aktiivisesti Visio 2030 -työtä varmistaakseen muutoksen ja siirtymän. Seurataan ja arvioidaan Pohjoismaiden kehittymistä kohti maailman kestäväntä ja integroituneinta aluetta, Pohjoismaiden ministerineuvoston työn vaikutusta Pohjolan kehitykseen ja Pohjoismaiden ministerineuvoston yksittäisten toimien vaikutusta kokonaisuuteen.

Pohjoismaiden ministerineuvosto tekee visiotyöstä puolivälin tarkastelun vuonna 2022 samassa yhteydessä, kun Pohjoismaiden pääministereille annetaan ensimmäinen tilanneraportti. Suunnitelman mukaan Pohjoismaiden ministerineuvoston visiotyötä koskeva loppuraportti laaditaan vuonna 2024.

Työtä vahvistetaan kestävän kehityksen, tasa-arvon ja lapsen oikeuksien ja nuorten näkökulmasta

Kestävä kehitys, tasa-arvo sekä lapsen oikeudet ja nuorten näkökulma ovat yleisiä tavoitteita,

jotka ovat tärkeitä kaikessa Pohjoismaiden ministerineuvoston työssä. Niiden huomioon ottaminen Pohjoismaiden ministerineuvoston työssä koskee kaikkia, jotka toimivat Pohjoismaiden ministerineuvoston toimeksiannosta politiikanalasta riippumatta. Vahvistamalla tätä työtä varmistamme, että Pohjoismaiden ministerineuvoston työ on kestävä, tasa-arvoista, osallistavaa, edustuksellista ja kaikkien ulottuvilla, mikä on vision toteuttamisen edellytys.

Kansalaisyhteiskunnan osallistamisen lisääminen

Pohjoismaiden ministerineuvosto haluaa vahvistaa kansalaisyhteiskunnan osallistumista Visio 2030 -työhön. Tämä tehdään uuden osallistamis-/sitouttamismallin avulla, joka rakentuu pohjoismaisesta kansalaisyhteiskuntaverkostosta sekä julkisista kuulemisista. Työn tarkoituksena on edistää pohjoismaisten kansalaisyhteiskuntien osallistamista ja sitouttamista pohjoismaiseen yhteistyöhön ja Visio 2030:tä koskevaan työhön.

